

KIWI

**ANTOLOGIA
DE PROZĂ SCURTĂ**

Editor **Marius CHIVU**

SCHIMBĂRI

IIII
KIWI

ANTOLOGIA DE PROZĂ SCURTĂ

2026

Editor **Marius CHIVU**

SCHIMBĂRI

TREI

Editori:

Silviu Dragomir

Magdalena Mărculescu

Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:

Carmen Eberhat, Ioana Petridean

Design și ilustrație copertă:

Andrei Gamarț

Logo KIWI:

Laurențiu Midvichi

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Dan Crăciun

Corectură:

Rodica Crețu

Copyright © Editura Trei, 2026

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISSN: 3091-1486

ISBN: 978-606-40-3351-2

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i> de Marius Chivu	7
Mamă bună (<i>Diana Bădica</i>)	13
Bunul și vechiul neon (<i>David Foster Wallace</i>)	23
Prințul mongol (<i>Andrei Dumitrescu</i>)	73
Pentru dragoste (<i>Anne Enright</i>)	89
Pe veci stăpâni (<i>Alex Tocilescu</i>)	103
Imobiliară (<i>Lorrie Moore</i>)	117
Vă caut eu (<i>Diana Geacăr</i>)	145
Pas în carieră (<i>Martin Amis</i>)	161
Perdea de fum (<i>Nicoleta Balaciu</i>)	191
Zeița-pisică (<i>William T. Vollmann</i>)	205
Party animal (<i>Irina Lupu</i>)	239
Signor Hoffman (<i>Eduardo Halfon</i>)	253
Faza cu Mona (<i>Iulia Gherasim</i>)	271
Hulă (<i>Enrique Vila-Matas</i>)	285
Vara eclipsei (<i>Ruxandra Bancu</i>)	299
*** (<i>Etgar Keret</i>)	317
Rută migratoare (<i>Delia Hügel</i>)	329

O cameră doar a lui (*Joost de Vries*) 351

Dune (*Tudor Ganea*) 369

Păsările-fantomă (*Karen Russell*) 383

Atlantida Art Deco (*Bogdan-Alexandru Stănescu*) 411

Vandali (*Alice Munro*) 445

O nouă zi *für* Eliza (*Mela Mihai*) 481

Despre autori, povestiri și traducători (alfabetic) 491

Cuvânt-înainte

Antologia *KIWI* — numită după această pasăre terestră cu un extraordinar simț al mirosului, care depune cele mai mari și mai grele ouă în raport cu mărimea corpului (metaforă perfectă pentru arta prozei scurte) — a trecut, din 2021 încoace, prin două mari schimbări: mai întâi a început să publice și povestiri în traducere, iar acum, după cinci ediții, își continuă povestea alături de o altă editură.

De altfel, lumea însăși a trecut prin tot felul de schimbări în ultimii ani (pandemia, războaiele, migrația, crizele financiare/umanitare/climatic), multe dintre acestea reflectate în cele aproape 150 de povestiri scrise de cei aproape 100 de scriitori, deopotrivă români și străini, publicați până acum în primele cinci volume.

Ediția din acest an — intitulată, așadar, *Schimbări* — continuă însă formula îndrăzneță de a pune laolaltă scriitori și scriitoare provenind din literaturi și culturi diferite (engleză, irlandeză, neerlandeză, spaniolă, israeliană, canadiană, americană, guatemaleză), distinși cu mari premii literare (inclusiv cu Nobel), traduși peste tot în lume (unii însă pentru prima dată în limba română), aflați în vârful carierei, precum și plecați dintre noi în ultimii ani și încununați de statutul de autori-cult, dar și în curs de afirmare, confirmare ori la început de drum. Povestirile însele se înscriu pe un palier vast: de la cele foarte noi și inedite la clasice ale genului, de la proze de început și „hidden gems“ până la povestiri antologate/premiat, recunoscute drept capodopere. *Something (not that) old, something new...*

Antologia are deja tradiție în a selecta povestirile unor scriitori români încă nedebutați în volum (Andrei Dumitrescu, Irina Lupu, Mela Mihai), aflați abia la prima carte (Delia Hügel și Nicoleta Balaciu), unii revenind, în mod natural și necesar, în cuprinsul antologiei, alții prezenți pentru prima dată (Ruxandra Bancu și aceeași Delia Hügel). Două autoare revenite în antologie au debutat remarcabil: Diana Bădica, cu romanul *Părinți*, și Iulia Gherasim, cu volumul de povestiri *Ce văd păsările* — cărți multipremiate, reeditate, dramatizate (romanul). Alți autori au deja o bibliografie în mai multe genuri și se bucură nu doar de succesul de prestigiu, ci și de ceea ce numim popularitate: Tudor Ganea, Diana Geacăr, Bogdan Alexandru-Stănescu și Alex Tocilescu.

În ceea ce-i privește pe autorii străini, dacă din opera unor Etgar Keret și Alice Munro avem deja traduse în limba română mai multe volume de povestiri, Martin Amis, Anne Enright, David Foster-Wallace și Enrique Vila-Matas sunt traduși pentru prima dată la noi cu proza lor scurtă (postum, în unele cazuri).

Ca și în edițiile trecute, există scriitori prezentați pentru prima dată cititorilor români: Lorrie Moore, Karen Russell, William T. Vollmann și Joost de Vries, plus Eduardo Halfon, prezent în limba română chiar la începutul acestui an în volumul *Din centrul unui continent. Antologie minimalistă de proză scurtă din America Centrală — secolul XXI: Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama* (ediție bilingvă, editor Abel Murcia Soriano, Humanitas Fiction).

Așa cum s-a întâmplat și până acum, titlul relativ convențional al ediției, *Schimbări*, a fost ales *după* ce cuprinsul antologiei s-a conturat, deci nu a funcționat ca un criteriu tematic în selecția povestirilor. Asta în măsura în care sugestia și manifestarea „schimbării” se regăsesc oricum în natura brevității și a intensității, în intenția și tematica povestirii ca gen. Proza scurtă se (dar, mai ales, te) consumă mai repede: schimbarea este o fatalitate a formei. Și, în fond, farmecul ei. *Something happens...*

În această cheie, cele douăzeci și cinci de povestiri ale antologiei anunță, surprind, însoțesc și explorează tot atâtea schimbări în percepțiile, sentimentele, convingerile, dacă nu de-a dreptul

în viețile personajelor aflate invariabil în momente de alegere și cotitură, uneori abia perceptibile sau doar prevestite.

O mantră de înțelepciune populară — datorată lui Heraclit, firește — spune că schimbarea este singura constantă a vieții, iar personajele povestirilor se confruntă cu o suită de transformări, de la cele inerente condiției umane la cele ardente ale imaginației: oameni se rănesc reciproc, se alienează, se îmbolnăvesc, dispar sau mor; relații, familii și vieți se formează, se uzează sau se destramă; prieteni, iubiți și părinți sunt înlocuiți cu totul; casele, țările, chiar și planetele sunt abandonate; realitatea se preschimbă sub influența substanțelor, a traumei, a vremurilor sau a vremii; animalele devin fantome, obiectele devin entități, morții devin pasionali; trecutul, ca și sinele, capătă alte forme, nuanțe sau accente, căci corpul și mintea deopotrivă, la fel deghizarea și călătoria, plus arta, politicul și istoria sunt agenții preferați ai dedublării, pervertirii și revelației.

*

Ca în fiecare an, faimoasa antologie britanică *Granta*, fondată la începutul anilor 1980, a publicat povestirile câștigătoare ale concursului Commonwealth Short Story Prize. Însă cel puțin una dintre povestiri, cea scrisă de prozatorul trinidadian Jamir Nazir (n. 1963), prezintă câteva trăsături ale scrierii cu AI, lucru care a stârnit imediat ditamai scandalul. În cele din urmă, după ce textul a fost testat cu ajutorul modelului Claude, care a confirmat suspiciunile, antologia *Granta* a decis să se retragă din parteneriatul cu Commonwealth Short Story Prize.

În 2016, un roman japonez scris cu ajutorul unui program AI a ajuns finalist al Premiului Nikkei Hoshi Shinichi, primul premiu literar deschis și aplicanților non-umani. *Ziua în care un computer scrie un roman* era titlul romanului cu pricina. *The times they are a-changin'...*

Filosoful irlandez Richard Kearney (n. 1954) menționa, încă din 2002, în cartea sa intitulată *Despre povești* (Tracus Arte, traducere de Carmen Mușat, 2020), „noile tehnologii ale imaginației virtuale și digitale“ care vor prelua funcțiile poveștii (mitice, mimetice, cathartice, practice și etice) pe alte căi, în

alte medii, prin forme noi de expresie. Iată că acum avem deja programe „generative AI“ care scriu sau „doar“ ajută scrisului prozei.

În capitolul dedicat catharsisului literar, Richard Kearney vorbea despre capacitatea de a empatiza cu alte ființe, altele decât noi („cu cât mai diferite, cu atât mai bine“), capacitate care este un test major nu doar pentru imaginația poetică, ci și pentru sensibilitatea etică: „Trăirea catharsisului ne permite să simțim un amestec de milă și spaimă, prin care experimentăm suferința altora ca și cum noi am fi ei. Or, tocmai această reacție întârziată față de diferență și identitate — să te percepi pe tine însuși ca fiind altul și pe celălalt ca fiind tu însuși — determină o schimbare radicală a atitudinii noastre curente față de lucruri și ne deschide noi perspective și moduri de a fi“.

Una din multele contribuții recente la discuția privind posibilitatea ca AI să facă artă — furând munca de la oameni deopotrivă retroactiv și proiectiv și, în cele din urmă, înlocuindu-i cu totul — îi aparține autorului de proză scurtă speculativă Ted Chiang (n. 1967), care, într-un eseu intitulat „Why AI Isn't Going to Make Art“ și publicat în *The New Yorker*, își exprimă convingerea că inteligența artificială, oricât de eficientă, nu va putea crea artă adevărată din cauză că îi lipsesc două componente fundamentale ale creației: gândirea și intenția. Prozatorul speculativ (*oh, the irony!*) pleacă de la premisa că Arta este determinată de efortul fizic și de inteligența organică implicate *by default* în producerea obiectului artistic. Așadar intenție, gândire, efort, cu tot ce presupun acestea: timp, alegere, ezitare, semnificație, scop. „Faptul că tu ești acela care creează, faptul că arta derivă din propria ta unică experiență de viață și ajunge sub ochii cuiva la un moment anume din viața lui, asta e ceea ce face arta“, e de părere Chiang.

Dacă „arta este rezultatul unor nenumărate alegeri“, atunci când folosești un model generativ AI faci doar câteva alegeri în compunerea cerinței (*prompt*), restul nu-ți mai aparține, căci AI găsește, fără efort, și mimează, fără gândire și fără intenție, bazându-se doar pe statistică, nu pe experiență, modele (*patterns*) preluate din arhiva de scrieri și imagini a omenirii: „Aspectul la

care AI s-a dovedit foarte priceput este reducerea așteptărilor și la ceea ce citim, și la ceea ce scriem pentru ceilalți. Este o tehnologie fundamental dezumanizatoare pentru că nu ne tratează așa cum suntem cu adevărat: creatori și decriptori de semnificație. AI reduce cantitatea de scopuri/țeluri (*intention*) din lume“, mai scria Ted Chiang.

În termenii acestei discuții preliminare despre viitorul artei, în general, și al prozei scurte, în principal, putem spune că antologia de față oferă douăzeci și cinci de feluri prin care experiența, efortul, intenția și inteligența umane creează tot atâtea premise ale unei *schimbări* esențiale, și anume de a ne percepe pe noi înșine ca fiind alții și pe ceilalți ca fiind noi înșine.

Marius CHIVU

Mamă bună

Diana
BĂDICA

Credeam că e un singur adevăr universal pe lume: poți să fii vecina de la parter sau regina Angliei, să fi băut zeamă de varză sau Dubonnet înainte de a adormi — indiferent că-ți faci somnul în așternuturi de poliester sau de *mulberry silk*, tot te trezești în toiul nopții când te trece pișarea. Unde mai pui că habar n-ai dacă te piși în vis ori aieva. Mie, una, când mi s-a întâmplat ultima oară, am făcut pe mine. Tehnic, am făcut pe mine, pentru că am udat patul. Practic, nu era pișat.

Adormisem după 2 dimineața după ce toată seara trebă-luisem prin casă. Asta în timp ce un prieten remontase un dulap, adică reparase ceva montat greșit de un alt prieten, mutase niște cărți în bibliotecă, asamblase o veioză care trebuia să fie o lampă de veghe, dar nu era. A rămas pe pervaz, departe de priză, unde oricum bate lumina de la stâlpul din stradă.

Da, vecina de la parter sunt eu.

Victor avea la el aparatul de fotografiat cu film. Când a terminat, lac de sudoare, a zis:

— Hai să facem o poză așa cum suntem acum.

— Adică urât îmbrăcați și prăfuiți?

— Ți se pare că frumos îmbrăcată ești mai suplă?

Am acceptat, avea și el dreptatea lui. A potrivit aparatul pe măsura, a pornit counterul și a venit repede lângă mine pe canapea. Țac-pac! Am râs de noi după ce am găsit într-o cutie cu fotografii mai vechi una dintr-o excursie la Sinaia unde, imediat ce am coborât din telecabină, un tip cu sania m-a trântit la pământ.

— Ți-ai luat ditamai căzătura *înainte* să ajungi pe pârtie. Doamne, ce ghinionistă erai! Mereu se întâmpla ceva când mergeam undeva cu tine. Bine că nu mai e cazul...

— Depinde. Cât mai stai la mine? am râs.

A plecat. Era 1:30 dimineața. M-am schimbat și m-am băgat în pat, lăsând în living destule lucruri împrăștiate, printre care și o trăsuriță albastră cumpărată de pe OLX. N-am idee cât am oscilat între veghe și somn, dar știu sigur când m-am trezit. 3:20 arăta ceasul telefonului din stânga mea — dormisem vreo șapte luni pe stânga din cauza tensiunii scăzute. În fine, la 3:20 mă trecea pișarea, picam de somn și eram singură acasă. Exceptând situațiile de care zicea Victor, sunt întotdeauna singură când ar trebui să fiu însoțită. Dar în acea noapte nu mă simțeam singură și nici nu eram.

Eram însărcinată. Ce a udat patul erau membranele rupte înainte de termen.

Fuck, am zis cu voce tare. *Fuck, fuck, fuck*, am repetat cât m-am ridicat în capul oaselor. Baltă. Lăcăraie. Pisicul a rămas nemișcat pe perna de alături, dar i-am văzut urechile ciulite în lumina lămpii de veghe, pe care încercasem fără succes s-o schimb cu câteva ore înainte. Am mers la baie, dar n-aveam ce să opresc. I-am scris doctorei: *Mi s-a rupt apa, mă duc la spital*. În timp ce tastam, mă gândeam că nu se poate ca o scriitoare să se exprime așa. Am șters. Am scris din nou: *Vă rog să mă iertați, sunt singură acasă, dormeam și mi s-au rupt membranele, voi merge la spital*. Am vrut să selectez „dormeam“, ca să fac economie de cuvinte, chiar am reușit, dar am dat *delete* la tot ce urma după „Vă rog să mă iertați“.

M-am așezat pe canapeaua pe care Victor ne fotografiase mai devreme. Am chemat Uber confort. Prețul cursei era mai mic decât cel din dimineața precedentă. Cu o zi înainte, luni, 19 mai, mersesem la control, în același spital. Pe ecranul ecografului, copilul meu dormea liniștit în acvariul lui, iar eu încercam să înțeleg niște pete albe despre care nu m-am obosit să întreb. Cât am așteptat mașina, livingul mi

s-a părut ordonat. Trăsurica putea fi numită de-acum landou, iar lampa inutilă era chiar drăguță cu desenele ei cu păsări și iarbă înaltă sculptate în oțelul vopsit alb. Cartea bebelușului, la care scrisesem jumătate de zi, completând cu informații despre mamă și la capitolul despre tată, rămăsese deschisă pe biroul de lângă geam.

Înainte de luna a șaptea de sarcină, o întrebasem pe doctoră cum voi recunoaște o naștere prematură și ce am de făcut dacă copilul nu mai are răbdare, iar doctora mi-a răspuns: *Pur și simplu veți ști, e cu totul altceva față de ce ați trăit până acum*. Biologia n-am reținut-o, aflasem ce mă interesa.

Încă 7 minute.

În cartierul în care am copilărit, pe vremea comunismului, orice copil avea câte o basculantă de plastic, iar după 1990, indiferent dacă erai fată sau băiat, ajungeai să împingi o mașinuță pe trotuar. Mai puțin eu și soră-mea. Noi ne mulțumeam cu un vaporăș cu baterii, care mergea pe apă. „Băi, vreți să ne uităm la vaporăș?” Toți voiau. Ne îngrămădeam în baie, în fața căzii, trecându-ne degetele prin apă, în calea sau în urma vaporășului. Uneori stingeam lumina, ca să ne imaginăm că navigăm noaptea și totul mergea strună, atâta vreme cât evitam aisbergul — peretele de fontă al căzii. Primisem o jucărie cu motor, dar fără telecomandă.

Făceam multe lucruri împreună cu copiii din cartier, de la sunat la ușile vecinilor și ascuns un etaj mai sus, ca să nu fim prinși, la cititul scrisorilor pe care poștărița le băga doar pe jumătate în cutia poștală. Era felul nostru de a ne răzbuna pe ea, o dorință chiar mai puternică decât a trage cu ochiul la poveștile vecinilor. Poștărița nu ne răspundea niciodată la „săru-mâna”.

Tot acolo, în cartierul în care am crescut, tot în anii 1990, o vecină însărcinată, singură acasă, a chemat salvarea și a coborât în fața blocului. La fel, după 3 dimineața. Femeia a murit pe bancă, așteptând.

Dar intervenția întârziată nu e singurul motiv pentru care mor copiii sau femeile înainte să nască. Asta am gândit în

liniștea care urma să dispară pentru totdeauna. Am bătut cu palmele în burtă, rugând un copil nenăscut să se miște, să mă lovească, să facă orice ca să știu că încă e acolo. M-am ridicat. „Asta a fost, se întâmplă“, am zis din nou cu voce tare. Nu am avut putere să verific ce face pisicul. I-am scris doctorei: *Bună dimineată! Cred că mi s-a rupt apa, merg la spital.*

Am tras ușa după mine. Uberul ajunsese deja. Asta era, chiar asta era. Am urcat în spate, după ce am aruncat pe banchetă geanta de antrenament sportiv, antrenament pe care nu-l făcusem niciodată. Pe tavanul mașinii erau proiectate luminițe multicolore. M-am tras cât mai în marginea banchetei, lăsând fundul suspendat și proptind genunchii în scaunul din față. Șoferul asculta Body&Soul, o formație dance care nu-mi plăcuse nici în adolescență, ceva despre superfemei care poartă costume de baie la mare. Șoferul a citit în aplicație destinația abia după ce am demarat. L-am rugat să dea muzica mai încet, iar el a comutat pe muzică simfonică, reducând volumul radioului și blocând luminițele pe o nuanță de albastru.

Voiam să-mi anunț familia despre tot acest drum abia după ce voi fi născut. Îmi lipsea capacitatea de a răspunde la mesaje și la telefoane atunci când oamenii se vor fi trezit. Sau când îi va fi trecut pișarea atât de tare încât să verifice ora la telefonul pus pe silent. Indiferent că nășteam sau că muream eu, copilul sau amândoi, voiam să știu cum ajungi de la o vezică plină la un nou început.

— Vreți niște apă?

— Nu, mulțumesc.

— Intru repede aici, în benzinărie, imediat vă iau o apă, că nu e nimeni.

— Lăsați, nu-mi e sete.

— Vă e rău?

— Nu. Nu simt nimic, sper să nu vă murdăresc pe aici...

— Lăsați, doamnă, asta să fie problema... Mai aveți?

— Nu, e primul.

— Fată?

— Băiat.

— Credeam că e fată, ele se nasc înainte de termen, băieții sunt mai leneși. Mă gândesc că e înainte de termen, așa, singură...

— Puțin înainte, da.

— Toate când trebuie, doamnă. Suntem prea mici ca să-nțelegem viața!

Niciodată n-am văzut Bucureștiul noaptea mai frumos. Copacii din Herăstrău crescuseră ca eucaliptii înalți din Australia. Tavanul înstelat al mașinii acoperea cerul orașului pustiu. Verdele semafoarelor îmi zâmbea din spatele algoritmului de semnalizare inteligent. Ce va ști copilul meu din toate astea? Cu o săptămână în urmă promisem de la colegii de lucru o agendă personalizată și fiecare a scris ce a avut pe suflet legat de plecarea mea din câmpul muncii și de venirea pe lume a copilului meu:

„Femeie, ești cel mai puternic om pe care l-am întâlnit vreodată! *asa și pe dincolo...* Mă bucur mult că-ți vezi visul cu ochii! Ești o luptătoare și așa va fi și băiatul tău *etc. etc.* Vei fi o mamă GROZAVĂ! Te pup și te iubesc! Ana“

Simte vreodată un copil bucuria oamenilor prezenți în viața părinților înainte de venirea lui? N-aș crede. Cea mai puternică amintire pe care soră-mea și cu mine o avem cu părinții noștri și cu niște prieteni de familie este de la finalul unei petreceri din sufragerie, când soțul și-a luat rămas-bun de la soție. Bărbatul nu era beat, femeia nici atât. Dar și-au dat mâna ca la o despărțire. Ne prăpădim de râs când ni-i amintim în fața ușii, pregătiți să-și vadă fiecare de drum. Degeaba ne spun părinții noștri că, fără acel cuplu, mama ar fi născut-o pe soră-mea în stradă. Mergeau cu autobuzul la țară, când au văzut-o pe geam pe mama clătinându-se pe trotuar. S-au rugat de șofer să oprească, ceilalți călători urlau „Oprește, dom'ne, nu vezi că naște femeia?!“ Șoferul nu și nu, că trebuie să respecte graficul cursei. A oprit doar ca să scape de gura lor. Imposibil să atribuim chipuri unor oameni săritori.

Șoferul Uberului a oprit în fața camerei de gardă de unde răzbătea până în stradă o lumină difuză. M-a întrebat dacă e OK unde oprișe. Mi-a urât succes și sănătate:

— Sunteți curajoasă, nici pâs n-ați zis. Vă spun sincer că mi-a fost și jenă să vă întreb ceva. Mi se părea că sunteți tristă. Adică așa vă vedeam eu de aici...

Mi-a luat ceva să cobor din mașină. Când să închid ușa Unității de Primiri Urgențe, am observat șoferul încercând să-mi zâmbescă, cu pumnul strâns în semn de forță. Am căutat în aplicație numărul mașinii mult după ce am născut, dar nu am reușit să-i dau bacșiș.

Doamna de la recepție mi-a cerut buletinul și a sunat medicul de gardă. M-am scuzat, i-am dat detalii inutile, i-am explicat tot ce făcusem în ziua aceea, inclusiv că lumina de veghe era prea puternică pentru un bebeluș. Când a apărut infirmiera, am luat-o de la capăt cu scuzele, insistând pe partea cu trebăluitul, ca să înțeleagă de ce miroseam a transpirație și nu mă epilasem. Cu cât vorbeam, cu atât mă temeam mai mult. Cum poate bucuria vieții să fie atât de aproape de anxietatea morții? A reușit Freud să explice asta, iar răspunsul nu e universal valabil cum e cel descoperit de mine? Păcat.

Odată Victor m-a întrebat de ce vreau un copil, iar eu i-am răspuns de parcă îl aveam deja:

— Am multă dragoste necondiționată de oferit, i-am spus, auzind-o parcă pe soră-mea în fundal: „Asta până începe copilul să te manipuleze“.

Soră-mea e educatoare.

— Dragostea mea face bine unui copil, am mai zis.

— Pff, cum să contracarez asta?! a pufnit el. Nu eram noi un grup frumos, fără copii?

— Teodor are copii.

— Dar el e divorțat, iar tu nici măcar nu vrei să te măriți.

— *My body, my choice!* am zis și adevărul era că voiam copilul, nu bărbatul.

Peste un timp, după ce și-a pierdut mama, Victor mi-a spus: